

Bruksela, 31 sierpnia 2009 r.

Grupa ekspercka ds. ERK, 10-11 września 2009 r., Bruksela

Dokument AG4-4

Propozycja Podgrupy B nt. zapewnienia jakości i wzajemnego zaufania

**PODNOŻENIE WZAJEMNEGO ZAUFANIA – ZAPEWNIANIE JAKOŚCI
PROCESU USTALANIA ODNIESIEŃ DO ERK**

Celem niniejszej notatki jest przedstawienie zarysu praktycznej strategii mającej na celu zapewnienie jakości procesu ustalania odniesień do Europejskich Ram Kwalifikacji (*European Qualifications Framework*, ERK). Dokument ten został opracowany przez podgrupę B Grupy eksperckiej ds. ERK. Jego wstępna wersja przedyskutowana została na posiedzeniu Grupy eksperckiej w marcu 2009 r. Wersja ostateczna opracowana zostanie po spotkaniu Grupy eksperckiej zaplanowanym na 10-11 września 2009 r.

Podgrupa B spotkała się dwukrotnie: 24 kwietnia 2009 r. i 8 czerwca 2009 r. W spotkaniach tych udział wzięli przedstawiciele Państw Członkowskich (AT, B, DE, ES, FI, IRL, PL, SI, UK), partnerów społecznych (BusinessEurope i UEAPME), oraz urzędnicy Komisji Europejskiej i Cedefop.

Państwa Członkowskie odnoszą swe krajowe systemy i ramy kwalifikacji do ERK na zasadzie dobrowolności¹. Skuteczne wdrożenie ERK uzależnione jest więc od zakresu, w jakim ów dobrowolny proces jest przejrzysty dla wszystkich zaangażowanych interesariuszy oraz buduje między nimi wzajemne zaufanie – zarówno na poziomie krajowym, jak i europejskim.

Niniejszy dokument podzielony jest na trzy części. Część pierwsza poświęcona została zarysowi struktury służącej do odnoszenia poziomów kwalifikacji krajowych do

¹ „Z uwagi na jego niewiążący charakter, niniejsze zalecenie odpowiada zasadzie pomocniczości, wspierając i uzupełniając działania państw członkowskich poprzez ułatwianie dalszej współpracy między nimi mającej na celu zwiększenie przejrzystości oraz promowanie mobilności i uczenia się przez całe życie. Powinno ono zostać wdrożone zgodnie z krajowym prawem i praktyką”. Ust. 15 Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie utworzenia Europejskich Ram Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie. 23 kwietnia 2008 r.

poziomów ERK. Chociaż w swych pracach podgrupa B opierała się na tekście Zalecenia ERK, jej członkowie uznali za konieczne szersze rozwinięcie tego tematu w celu wyjaśnienia poszczególnych ról, obowiązków i wariantów dostępnych w ramach tej struktury. Część druga porusza kwestie związane z potrzebami w zakresie zasobów ludzkich i finansowych wymaganych na poziomie krajowym i europejskim do udanej realizacji tego procesu. Natomiast w części trzeciej przedstawione zostały dodatkowe objaśnienia do 10 kryteriów ustalania odniesień przyjętych przez Grupę Doradczą ERK w marcu 2009 r.².

1. Proces ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK

Głównym celem tej części niniejszego dokumentu jest objaśnienie ról i zakresu odpowiedzialności interesariuszy zaangażowanych w realizację różnych etapów procesu ustalania odniesień, w celu uniknięcia nieporozumień dotyczących charakteru tego procesu, oraz przy pozostawieniu ostatecznych decyzji w gestii władz i organizacji krajowych. Ponadto w części tej przedstawione są również możliwości, w ramach których poszczególne kraje odnosić mogą korzyści z europejskiej współpracy i aktywnego wsparcia.

Proces ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK składa się z następujących etapów:

Krajowy proces ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK

Jest to autonomiczny proces krajowy, w ramach którego właściwe władze i interesariusze krajowi uzgadniają odpowiednie powiązania pomiędzy poziomami krajowych kwalifikacji zawodowych a poziomami i deskryptorami ERK.

Ogólnym celem krajowego procesu ustalania odniesień jest wyjaśnienie, w sposób pogładowy, jednoznaczny i poparty argumentami, jak poziomy kwalifikacji krajowych powiązane są z odpowiednimi poziomami ERK. W procesie tym zastosowanie ma 10 kryteriów ustalania odniesień uzgodnionych przez Grupę ekspercką ds. ERK w marcu 2009 r. Sprawozdanie nt. ustalenia odniesień powinno umożliwić osobom nie znającym systemu kwalifikacji danego kraju zrozumienie i uznanie poprawności przedstawionych powiązań. Proces ustalania odniesień powinien także opisywać procedury prowadzące do włączenia poszczególnych kwalifikacji do systemu. Zalecenie ERK wymaga, by proces ten opierał się na podejściu uwzględniającym efekty uczenia się³. Każdy kraj musi w związku z tym wyjaśnić, w jaki sposób kwalifikacje w jego systemie opisane mogą być w kategoriach efektów uczenia się, w tym jakie istnieją między nimi powiązania wertykalne i horyzontalne. Koordynacją tego procesu zajmuje się w każdym kraju Krajowy Punkt Koordynacyjny (KPK), utworzony zgodnie z zasadami podanymi w Zaleceniu ERK⁴ i

² Kryteria i procedury odnoszenia poziomów kwalifikacji krajowych do ERK. 4 marca 2009 r.

³ Zalecenie ERK wzywa Państwa Członkowskie do „wykorzystania na potrzeby definicji i opisu kwalifikacji podejścia opierającego się na efektach procesu uczenia się”. (Zalecenie 4).

⁴ Zadania KPK obejmować powinny:

kierujący się 10 kryteriami ustalania odniesień. W większości krajów przed rozpoczęciem procesu ustalania odniesień i/lub równoległe do niego tworzone są krajowe ramy kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie⁵.

Wsparciem dla krajowego procesu ustalania odniesień może być doradztwo ekspertów międzynarodowych, którzy – dzięki ponadnarodowemu punktowi widzenia oraz znajomości wielu systemów kwalifikacji – wnieść mogą wkład w zapewnienie większej ogólnej przejrzystości i spójności tego procesu oraz będącego jego wynikiem sprawozdania (patrz 8 kryterium ustalania odniesień do ERK). Chociaż decyzja co do tego, jak odnosić krajowe poziomy kwalifikacji do ERK należy całkowicie do władz i interesariuszy krajowych, rolą ekspertów międzynarodowych jest zapewnienie doradztwa i możliwości przedyskutowania sposobu zaprezentowania tych decyzji w sposób budzący jak największe zaufanie.

Współpraca pomiędzy krajami

Systematyczna wymiana poglądów i doświadczeń w trakcie procesu ustalania odniesień stanowić może dodatkowy istotny element międzynarodowego dialogu na jego temat, zwiększający ogólną przejrzystość oraz zaufanie do procesu oraz tworzący strefy wzajemnego zaufania między krajami. Zależnie od potrzeb występujących na poziomie krajowym, to same kraje zdecydują o konkretnych formach współpracy. Jednakże Komisja Europejska wspólnie z Cedefop zapewniać może wsparcie organizacyjne i doradcze⁶. W zakresie tym wyróżnić można następujące główne formy współpracy (w części 2 opisano dostępne zasoby i rodzaje wsparcia):

- Kraje samodzielnie inicjują – w formie bilateralnej lub multilateralnej – spotkania w celu omówienia wspólnych interesujących je kwestii związanych z procesem ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK.
- Komisja Europejska i Cedefop mogą – po skierowaniu doń takiego wniosku – zorganizować seminaria poświęcone kwestiom szczególnie istotnym z punktu widzenia procesu ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK.

-
- a) odnoszenie poziomów kwalifikacji w ramach krajowych systemów kwalifikacji do poziomów europejskich ram kwalifikacji opisanych w załączniku II;
 - b) zapewnianie stosowania przejrzystej metodyki ustalania odniesień między krajowymi poziomami kwalifikacji a europejskimi ramami kwalifikacji, z jednej strony w celu ułatwienia porównań między nimi, a z drugiej dla zapewnienia publikacji wynikających z niej decyzji;
 - c) zapewnianie zainteresowanym stronom dostępu do informacji oraz wytycznych w zakresie tego, w jaki sposób kwalifikacje krajowe odnoszą się do europejskich ram kwalifikacji poprzez krajowe systemy kwalifikacji;
 - d) wspieranie uczestnictwa wszystkich odpowiednich zainteresowanych stron, w tym, zgodnie z krajowym ustawodawstwem i praktyką, instytucji szkolnictwa wyższego oraz kształcenia i szkolenia zawodowego, partnerów społecznych, sektorów i ekspertów w zakresie porównywania i wykorzystania kwalifikacji na poziomie europejskim.

⁵ Niektóre kraje mogą zdecydować się na odniesienie ich poziomów kwalifikacji do ERK bez uprzedniego utworzenia krajowych ram kwalifikacji. Kraje takie będą musiały przedstawić swe systemy kwalifikacji i dokonać odniesienia krajowych poziomów kwalifikacji do ERK.

⁶ Społeczność Wirtualna Grupy eksperckiej ds. ERK może również służyć jako dobre forum wymiany poglądów na temat procesu referencyjnego i projektów sprawozdań referencyjnych.

- Klaster ds. uznawania efektów uczenia się może regularnie odnosić się do tematów budzących zainteresowanie lub wątpliwości.

Bez względu na wybraną formę współpracy, istotne jest by wnioski i wyniki tych seminariów i spotkań były szeroko upowszechniane i udostępniane wszystkim zainteresowanym stronom. Społeczność Wirtualna Grupa eksperckiej ds. ERK służyć może jako płaszczyzna takich działań upowszechniających oraz zachęcać do dalszej wymiany doświadczeń i informacji.

Klaster ds. uznawania efektów uczenia się odgrywać będzie szczególnie aktywną rolę w ogólnym wspieraniu wdrożenia ERK, a zwłaszcza procesu ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK. Od zapoczątkowania swej pracy w 2006 roku, Klaster zapewnia konkretnego wsparcie w zakresie opracowywania polityk krajowych, zwłaszcza w dziedzinie krajowych ram kwalifikacji oraz walidacji. Na swym spotkaniu w maju 2009 roku, Klaster postanowił skupić się bardziej na kwestiach związanych bezpośrednio z procesem ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK, takich jak interpretacja deskryptorów poziomów ERK (oparta na pojęciu efektów uczenia się) oraz zagadnieniom “najlepszego powiązania”⁷. Dlatego też jest niezwykle istotne, by w całym procesie ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK prowadzona była intensywna współpraca pomiędzy Klastrem, Grupą ekspercką ds. ERK oraz Krajowymi Punktami Koordynacyjnymi.

Sumarycznym wynikiem tej współpracy jest stopniowy rozwój wiedzy technicznej i doświadczenia, zarówno na poziomie krajowym, jak i europejskim, oraz zwiększenie ogólnej wiarygodności ERK.

Grupa ekspercka ds. ERK

Po zatwierdzeniu krajowych sprawozdań nt. ustalenia odniesień systemów kwalifikacji do ERK przez władze i interesariuszy krajowych, sprawozdanie każdego kraju przedstawione powinno zostać na forum Grupy eksperckiej ds. ERK. Celem tej prezentacji jest przejrzyste przedstawienie innym krajom, w jaki sposób dany kraj ustalił odniesienia swych poziomów kwalifikacji do ERK.

Kluczowym punktem zainteresowania Grupy eksperckiej jest zapewnienie ogólnej spójności inicjatywy ERK. Dlatego też Grupa zachęca swych członków do wzajemnego wspierania się poprzez aktywną i konstruktywną dyskusję na temat krajowych sprawozdań nt. ustalenia odniesień systemów kwalifikacji do ERK w chwili, gdy zostaną one Grupie przedstawione. Uwagi i komentarze członków Grupy będą szczególnie cenne dla zapewnienia, by informacje podane w krajowych sprawozdaniach były jasne dla czytelnika z innego kraju, zgodnie z zasadami określonymi w Zaleceniu ERK oraz kryteriach odniesienia. Niemniej jednak ostateczna decyzja dotycząca treści sprawozdania należy do władz krajowych.

W celu umożliwienia członkom Grupy eksperckiej ds. ERK wypełnienia ich roli, otrzymać oni muszą tekst krajowego sprawozdania przynajmniej jeden miesiąc przed

⁷ Patrz dokument AG4-7 w sprawie priorytetów i pracy Klastra ds. uznawania efektów uczenia się.

zaplanowaną datą posiedzenia Grupy, na której nastąpić ma formalna prezentacja danego sprawozdania krajowego⁸. Dzięki temu członkowie Grupy będą mogli skonsultować się z ekspertami na poziomie krajowym, by zweryfikować, czy zawarte w sprawozdaniu informacje są wystarczająco klarowne i przygotować swe komentarze. W celu ułatwienia dyskusji, uwagi i pytania przygotować można w formie pisemnej jeszcze przed posiedzeniem Grupy, co umożliwi przedstawicielom danego kraju przygotowanie konstruktywnej odpowiedzi. W procesie tym aktywne zastosowanie znaleźć może Społeczność Wirtualna.

Publikacja sprawozdania na stronie internetowej ERK

Po dokładnym przedyskutowaniu sprawozdania krajowego na forum Grupy eksperckiej ds. ERK oraz zatwierdzeniu go przez właściwe władze krajowe, Krajowy Punkt Koordynacyjny przekaże ostateczną wersję sprawozdania nt. ustalenia odniesień systemów kwalifikacji do ERK Komisji Europejskiej, w celu opublikowania na stronie internetowej ERK (oprócz, oczywiście, publikacji na właściwej stronie internetowej danego kraju oraz udostępnieniu sprawozdania opinii publicznej; por. 9 kryterium odniesienia). Sprawozdania te (oraz ich przyszłe aktualizacje; patrz poniżej) będą oczywiście stanowić ważny element docelowego portalu internetowego ERK, którego otwarcie planowane jest na koniec 2011 r.

Dalsze aktualizacje krajowego sprawozdania nt. ustalenia odniesień systemów kwalifikacji do ERK

W razie istotnych zmian/reform na poziomie krajowym, zaistnieć może potrzeba aktualizacji sprawozdania krajowego. Decyzja w sprawie terminu takiej aktualizacji należy do władz i interesariuszy krajowych, i podejmowana powinna być z uwzględnieniem charakteru zmian oraz zasad wzajemnego zaufania.

2. Planowanie i zasoby – wsparcie procesu ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK

Spełnienie terminów ustalonych w Zaleceniu ERK wymaga – zarówno na poziomie krajowym, jak i europejskim - uważnego zaplanowania procesu ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK, również pod względem wystarczających zasobów ludzkich i finansowych.

Zasoby na potrzeby procesu ustalania odniesień krajowego systemu kwalifikacji do ERK: Proces ustalania odniesień oraz jego wdrożenie należy do wyłącznej kompetencji władz krajowych. Ważne jest jednak, by kraje przygotowywały “mapę drogową”, ukazującą główne etapy procesu krajowego oraz czas ich realizacji. Jest to konieczne nie tylko z punktu widzenia organizacji procesu krajowego, lecz również z punktu widzenia

⁸ Sprawozdania publikowane będą na stronach Społeczności Wirtualnej Grupy eksperckiej, gdzie członkowie Grupy umieszczają mogą również swoje komentarze. Dostęp do Społeczności Wirtualnej uzyskają również Krajowe Punkty Koordynacyjne, które dzięki temu będą także mogły zamieszczać swoje komentarze.

koordynacji wymiany poglądów z innymi krajami oraz udostępnienia wsparcia na poziomie europejskim⁹.

W celu ułatwienia komunikacji z ekspertami międzynarodowymi w czasie przygotowywania sprawozdania krajowego, a także później – na forum Grupy eksperckiej i dyskusji publicznej, kraje proszone będą o przygotowanie sprawozdania w dwóch oficjalnych językach Unii Europejskich, z których jeden należeć musi do języków najpowszechniej używanych w Europie, tzn. w języku angielskim, francuskim lub niemieckim. Nie oznacza to jednak konieczności tłumaczenia aktów prawnych i podstawowych dokumentów krajowych systemów kwalifikacji.

Biorąc pod uwagę kluczową rolę, jaką w procesie ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK odgrywają Krajowe Punkty Koordynacyjne, Komisja rozważy udzielenie im wsparcia finansowego począwszy od 2010 roku. Środki te zasadniczo przeznaczone będą na wsparcie działań zwiększających wzajemne zaufanie na poziomie europejskim, tj. opracowanie i tłumaczenie sprawozdania krajowego nt. ustalenia odniesień systemów kwalifikacji do ERK, komunikację oraz współpracę europejską.

Wspieranie współpracy pomiędzy krajami: Komisja Europejska oraz Cedefop rozważą różne sposoby zapewnienia wsparcia organizacyjnego oraz dostępności ekspertów na potrzeby wymiany poglądów pomiędzy krajami (patrz wyżej, część 1).

- Kraje samodzielnie inicjują – w formie bilateralnej lub multilateralnej – spotkania w celu omówienia wspólnych interesujących je kwestii związanych z procesem ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK. W tym przypadku zaangażowane kraje przygotowane muszą być do pokrycia kosztów organizacji spotkania. Pewne elementy takich spotkań sfinansować będzie można z środków wsparcia, którego Komisja udzieli Krajowym Punktom Koordynacyjnym w 2010 roku. Na wniosek zainteresowanych krajów, Komisja i Cedefop zapewnią również na potrzeby wspomnianych spotkań wsparcie techniczne oraz dostępność ekspertów.
- Komisja Europejska i Cedefop mogą – po skierowaniu doń takiego wniosku – zorganizować seminaria poświęcone kwestiom szczególnie istotnym z punktu widzenia procesu ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK. W takich przypadkach wsparcie finansowe zapewnione może być na tych samych zasadach co w przypadku Klastra ds. uznawania efektów uczenia się i jego działań w zakresie uczenia się od siebie. W czasie takich spotkań uczestnicy otrzymywaliby zwrot wydatków zgodnie z typowymi zasadami¹⁰. Spotkania takie organizowane byłyby najczęściej w Brukseli, chociaż inne lokalizacje również nie są wykluczone. Przygotowanie serii seminariów w ramach jednego spotkania mogłoby przyczynić się zarówno do obniżenia kosztów, jak i zapewnienia

⁹ Wniosek o przygotowanie takich „map drogowych” został krajom już przekazany w maju 2009 r.

¹⁰ Zwrot kosztów dotyczy jednego uczestnika z danego kraju, chociaż w konkretnych sytuacjach związanych z uczeniem się od siebie zaistnieć może możliwość zwrotu kosztów uczestnictwa dwóch uczestników z jednego kraju: przedstawiciela władz rządowych oraz przedstawiciela spoza sektora rządowego. Przedstawicielowi rządowemu zwracane są koszty podróży, natomiast eksperci pozarządowi uprawnieni są również do zwrotów kosztów utrzymania.

możliwości nieformalnej dyskusji w formule mieszczącej się pomiędzy ograniczonym co do tematyki seminarium a posiedzeniem plenarnym Grupy eksperckiej lub spotkań Krajowych Punktów Koordynacyjnych¹¹.

- Klaster ds. uznawania efektów uczenia się może regularnie odnosić się do tematów budzących zainteresowanie lub wątpliwości. W tych sytuacjach uczestnicy otrzymują zwrot kosztów zgodnie z obowiązującymi zasadami. W przypadku spotkań organizowanych poza Brukselą (działania w ramach uczenia się od siebie), niektóre koszty (np. wynajem pomieszczeń na organizację spotkania, itp.) poniesione muszą być przez kraje uczestniczące.

Najważniejsze wnioski i doświadczenia wynikające z projektów testowych i pilotażowych ERK udostępniane będą za pośrednictwem stron internetowych Społeczności. Ponadto, te oraz inne projekty wypracowujące doświadczenia istotne z punktu widzenia ERK zostaną przeanalizowane przez ekspertów Komisji oraz Cedefop, a także w ramach działań uczenia się od siebie i seminariów, w celu lepszego zrozumienia najważniejszych wyzwań, przed którymi staną mogą poszczególne kraje w trakcie realizacji procesu ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK.

W ramach Społeczności Wirtualnej Grupy eksperckiej ds. ERK powstanie moderowane forum dyskusyjne. Będzie ono otwarte dla członków Grupy eksperckiej, Narodowych Punktów Koordynacyjnych oraz ekspertów, by umożliwić im wymianę dokumentów oraz komentarzy dotyczących procesu ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK.

Zasoby na potrzeby dyskusji na forum Grupy eksperckiej ds. ERK: W ramach Społeczności Wirtualnej Grupy powstać mogą fora dyskusyjne, pozwalające jej członkom na wymianę poglądów w okresie pomiędzy posiedzeniami Grupy, oraz wymianę informacji na temat procesu ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK oraz projektów sprawozdań krajowych.

W oparciu o potrzeby wyrażone przez Grupę ekspercką, Komisja Europejska oraz jej agendy, przy wsparciu ekspertów zewnętrznych, może zainicjować i koordynować dalsze prace doradcze dotyczące rozwoju koncepcji ERK oraz przejścia na koncepcję efektów uczenia się.

Zasoby na potrzeby publikacji krajowych sprawozdań nt. ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK: Krajowe sprawdzania nt. ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK przekazane Komisji przez Narodowe Punkty Koordynacyjne zostaną udostępnione opinii publicznej za pośrednictwem internetu. Sprawozdania już gotowe do publikacji zostaną zamieszczone na ogólnej stronie internetowej Komisji Europejskiej pod zakładką ERK. Następnie wszystkie sprawozdania opublikowane zostaną na ogólnodostępnej witrynie internetowej poświęconej ERK, której otwarcie planowane jest na koniec 2011 roku.

¹¹ Na przykład, jedno spotkanie obejmować mogłoby równoległe seminaaria z krajami A, B, C, D oraz E, F, G, H, następnie dwa seminaaria w układzie krajów A, F, H, J oraz C, D, G, K – organizowanymi pomiędzy krótkimi sesjami plenarnymi. Osiem z 10 uczestniczących krajów wzięłoby udział w dwóch seminariach, a przy okazji wszystkie kraje uzyskałyby możliwość szerszej wymiany poglądów.

3. Kryteria i procedury ustalania odniesień krajowych poziomów kwalifikacji do ERK

Grupa ekspercka ds. ERK przyjęła „Kryteria i procedury ustalania odniesień krajowych poziomów kwalifikacji do ERK” w marcu 2009 roku. Kryteria te mają zasadnicze znaczenie dla wdrożenia ERK. Ustalają one pewne podstawowe zasady mające zapewnić przejrzystą wymianę porównywalnych informacji, będącą podstawą budowania wzajemnego zaufania krajów. Po przyjęciu kryteriów, kilka krajów zgłosiło potrzebę dodatkowych wytycznych dotyczących interpretacji poszczególnych kryteriów. Poniżej przedstawiono dodatkowe objaśnienia 10 kryteriów i procedur. Członkowie Grupy eksperckiej zachęceni są do dalszej dyskusji uszczegóławiającej na ten temat.

1. Zakres obowiązków i/lub kompetencje prawne wszystkich właściwych instytucji krajowych zaangażowanych w proces ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK, w tym Krajowego Punktu Koordynacyjnego, są jasno określone i publikowane przez właściwe władze krajowe.

Liczba i rodzaj instytucji zaangażowanych w proces ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK jest różny w różnych krajach. Jest to wynikiem różnic w krajowych procesach decyzyjnych oraz zróżnicowania krajowych systemów kwalifikacji. Jednoznaczne określenie wszystkich zaangażowanych instytucji, w tym organizacji partnerów społecznych, oraz ich ról i zakresu obowiązków, jest bardzo istotne, gdyż pozwala uniknąć nieporozumień i dać podmiotom niezwiązanym z systemem orientacyjny obraz podstaw, na których opiera się proces ustalania odniesień. Jednoznaczną definicję roli oraz zakresu obowiązków uznać można również za warunek wstępny stworzenia na poziomie krajowym jasnej odpowiedzialności za powodzenie procesu powiązania systemu krajowego z ERK.

2. Istnieje jednoznaczne i możliwe do udowodnienia powiązanie między poziomami krajowych ram lub systemu kwalifikacji a deskryptorami poziomów Europejskich Ram Kwalifikacji.

Konieczna jest dalsza regularna i ciągła wymiana doświadczeń, by określić co uznać można za „jednoznaczne i możliwe do udowodnienia powiązanie”. Taka wymiana informacji – prowadzona obecnie w ramach projektów testowych i pilotażowych oraz formuł współpracy opisanych w części pierwszej powyżej – umożliwi lepsze zrozumienie wyzwań kryjących się w: (a) definiowaniu krajowych poziomów kwalifikacji i ich deskryptorów oraz (b) wykorzystaniu poziomów i deskryptorów ERK jako wspólnego punktu odniesienia. Zebrane doświadczenia powinny zostać ujęte w syntetycznej formie i szeroko upowszechnione, by umożliwić przyszłe udoskonalenie definicji i deskryptorów, zarówno na poziomie krajowym, jak i europejskim. Podejście takie, oparte na stopniowym budowaniu bazy doświadczeń, wynika z istnienia niewielu wcześniejszych doświadczeń, na których można by oprzeć obecne prace, oraz przekonania, że decyzja o najlepszym powiązaniu oparta będzie na wielu względach technicznych i politycznych. Dlatego też z jeszcze większą mocą podkreślić należy znaczenie potrzeby przejrzystości – wyniki procesu ustalania odniesień muszą być na tyle przejrzyste, by osoby nie znające systemu kwalifikacji danego kraju były w stanie zrozumieć i dostrzec podstawy ustalonych powiązań.

3. Krajowe ramy lub system kwalifikacji opierają się na zasadzie i celu efektów uczenia się, powiązane są z rozwiązaniami służącymi walidacji wyników uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, a także – gdzie to możliwe – z systemami transferu osiągnięć.

Zgodnie z Zaleceniem ERK, kryterium 3 podkreśla niezwykle istotne znaczenie wykorzystania w procesie ustalania odniesień do ERK podejścia opartego na efektach uczenia się. Jest to wyrazem ogólnego przekonania, że pojęcie efektów uczenia się najlepiej nadaje się do celów porównawczych i – jako takie – powinno być jedyną podstawą porównywania kwalifikacji ponad granicami krajowymi i instytucjonalnymi. Jednakże, odnosząc się do „zasady i celu efektów uczenia się”, kryterium 3 wyraża również przekonanie, że choć efekty uczenia się nie są jeszcze koncepcją powszechnie wdrożoną, kraje powinny zmierzać w tym kierunku i być w stanie wykazać podjęcie takich działań.

Przechodzenie do wykorzystania koncepcji efektów uczenia się jako podstawy podejścia do procesu ustalania odniesień do ERK wymaga regularnej wymiany doświadczeń i wzajemnego uczenia się. Opracowanie odpowiednich wytycznych na potrzeby stosowania kryterium 3 wymaga starannej analizy i upowszechnienia wyników projektów testowych i pilotażowych¹². Wykonawcy projektów podkreślają, że istnieje wiele różnic w interpretacji pojęcia efektów uczenia się i ich komponentów (wiedzy, umiejętności i kompetencji), nie tylko pomiędzy poszczególnymi krajami, lecz również w ramach tych samych poziomów edukacyjnych i sektorów. Chociaż nadal nie istnieje jedna ogólna metoda identyfikacji i definiowania efektów uczenia się, opracowano już jednak i przetestowano kilka interesujących koncepcji, ukazujących jak stopniowo opracować można opis i definicję efektów uczenia się. Doświadczenia te, wielce wzbogacone wynikami szybko postępujących prac nad opracowywaniem opartych na efektach uczenia się krajowych ram kwalifikacji, powinny być regularnie prezentowane i udostępniane na poziomie europejskim, w celu ułatwienia wzajemnego uczenia się i osiągnięcia stopniowej poprawy.

Zalecenie ERK postrzega przejście do koncepcji efektów uczenia się jako sposób ułatwienia walidacji uczenia się nieformalnego, pozaformalnego oraz systemów transferu osiągnięć. Działanie to jednak nie jest powiązane z procesem ustalania odniesień i powinno być uznawane za potencjalną wartość dodaną. Trwające prace nad opracowywaniem krajowych ram kwalifikacji (patrz dokument AG4-2 wytycznych Grupy eksperckiej ERK) pokazują, że przejście na koncepcję efektów uczenia się jest rzeczywiście przydatne na potrzeby walidacji. Bardziej szczegółowe omówienie procesu tworzenia systemów walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego znaleźć można w „Europejskich wytycznych w sprawie walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego”¹³.

¹² Ostateczne rezultaty projektów Programu Leonardo da Vinci związanych z ERK z 2006 r. zostaną wkrótce opublikowane na serwerze Europa: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc44_en.htm. Związane z ERK projekty z 2007 r. zaczynają już formułować istotne wnioski, a wkrótce to samo powiedzieć będzie można o projektach z roku 2008. Przydane okazać się mogą również wyniki projektów wybranych w innych, nie związanych z ERK, konkursach.

¹³ Wytyczne dotyczące walidacji uzyskać można pod następującym adresem

http://www.cedefop.europa.eu/etv/Information_resources/Bookshop/publication_details.asp?pub_id=553

4. Procedury włączania kwalifikacji do krajowych ram kwalifikacji, lub opisywania miejsca kwalifikacji w krajowym systemie kwalifikacji, są przejrzyste.

Chociaż to władze krajowe decydują w jaki sposób dokonywać włączenia kwalifikacji do ram krajowych, jasny opis stosowanych przezeń procedur ma zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia i zwiększania wzajemnego zaufania. Procedury oficjalnego włączenia kwalifikacji do ram lub systemu krajowego w wielu krajach stanowiąc będą kluczowy element krajowego systemu zapewnienia jakości. Szczególnie interesujące jest jak (jeżeli w ogóle) procedury te pozwalają na włączenie kwalifikacji przyznanych poza strukturami instytucji publicznych, na przykład przez przedsiębiorstwa lub sektory gospodarcze.

5. Krajowy system (systemy) zapewnienia jakości kształcenia i szkolenia odnoszą się do krajowych ram lub systemu kwalifikacji i są spójne z odpowiednimi zasadami i wytycznymi europejskimi (zgodnie z załącznikiem 3 Zalecenia).

Powodzenie procesu ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK, oraz wzajemne zaufanie, który proces ten tworzy, są ściśle powiązane z kryterium 5, poświęconym zapewnieniu jakości (podobnie jak kryteria 4 i 6). Kraje wykazywać powinny powiązania pomiędzy krajowymi systemami zapewnienia jakości, Krajowymi Punktami Koordynującymi oraz ogólnymi porozumieniami europejskimi w tym zakresie, w tym deklarację właściwych urzędów ds. zapewnienia jakości, że dokumentacja dostarczona na potrzeby procesu ustalania odniesień jest poprawna.

Załącznik 3 Zalecenia również może służyć pomocą w decyzji o formie prezentacji rozwiązań dotyczących zapewnienia jakości danego kraju – ze szczególnym podkreśleniem procesu certyfikacji. Opublikowany niedawno przez Cedefop dokument pt. „Związki pomiędzy zapewnieniem jakości oraz certyfikacją kształcenia i szkolenia zawodowego w Państwach Członkowskich UE”¹⁴ ukazuje wyzwania, jakie napotkać można w próbach właściwego powiązania zapewnienia jakości i certyfikacji.

6. Proces ustalania odniesień obejmuje zadeklarowaną zgodę właściwych urzędów ds. zapewnienia jakości.

Co oznacza stwierdzenie „zadeklarowana zgoda” niewątpliwie określone musi zostać przez władze krajowe, zgodnie z obowiązującymi w danym kraju rozwiązaniami prawnymi i politycznymi. Deklaracja taka musi jednakże ukazywać istnienie jednoznacznego powiązania pomiędzy procesem ustalania odniesień do ERK i krajowymi instytucjami i urzędami ds. zapewnienia jakości.

7. W procesie ustalania odniesień systemów kwalifikacji do ERK uczestniczą eksperci międzynarodowi.

Eksperti międzynarodowi zapewnić mogą zewnętrzny punkt widzenia, pomagający zwiększyć przejrzystość rozwiązań i wzajemne zaufanie. Decyzja co do tego, na którym

¹⁴ Cedefop Panorama 5196. Dostępna pod następującym adresem:
http://www.cedefop.europa.eu/etv/Information_resources/Bookshop/publication_details.asp?pub_id=555

etapie i poziomie zaangażować należy ekspertów międzynarodowych należy do władz krajowych. W celu zapewnienia spojrzenia wystarczająco szerokiego (np. z punktu widzenia różnych części systemu kształcenia i szkolenia), jak i koniecznych umiejętności językowych, w procesie ustalania odniesień zaangażowanych powinno być więcej niż jeden ekspert. Źródłem informacji o właściwych ekspertach mogą być dla władz krajowych projekty związane z ERK. Biorąc pod uwagę, iż sprawozdanie krajowe nt. ustalenia odniesień musi zostać przetłumaczone na jeden z najszerzej używanych języków europejskich – inny niż język oficjalny danego kraju, tzn. angielski, niemiecki lub francuski, możliwe jest zaangażowanie ekspertów nie posiadających biegłej znajomości języka danego kraju.

8. Właściwa instytucja (instytucje) krajowa dokonuje certyfikacji odniesienia krajowych ram lub systemu kwalifikacji do ERK. Właściwe instytucje krajowe, w tym Krajowy Punkt Koordynacyjny, opublikuje jedno kompleksowe sprawozdanie, przedstawiające proces ustalania odniesień oraz towarzyszące mu dowody, omawiając oddzielnie każde z kryteriów odniesienia.

Kryterium to dotyczy opisu procesu. Jego celem jest zapewnienie, by kraje sporządziły jeden kompleksowy dokument, dający spójny ogłęd całego zakresu poziomów (i typów) kwalifikacji ujętych w ich ramach lub systemach, odzwierciedlając w ten sposób spajający i związany z uczeniem się przez całe życie charakter ERK. Sprawozdanie zawierać powinno wyjaśnienia i przykłady ukazujące, w jaki sposób właściwe instytucje krajowe dokonywać mogą certyfikacji procesu ustalania odniesień. Kryterium to mówi o przygotowaniu jednego kompleksowego sprawozdania opisującego krajowy proces ustalania odniesień ram lub systemu kwalifikacji do ERK. Sprawozdanie to podlega certyfikacji przez właściwy urząd (urzędy) krajowy (krajowe).

9. Oficjalny portal internetowy ERK zawierać powinien publiczną listę Państw Członkowskich, które potwierdziły zakończenie procesu ustalania odniesień, wraz z linkami do sprawozdań krajowych.

Państwa powinny podać linki do portali ich Krajowych Punktów Koordynacyjnych lub do zakładki krajowej w oficjalnym portalu internetowym ERK.

10. Po zakończeniu procesu ustalania odniesień, oraz zgodnie z harmonogramem określonym w Zaleceniu, wszystkie nowe certyfikaty kwalifikacji, dyplomy i dokumenty Europass wydawane przez właściwe władze powinny zawierać jasne odniesienie, poprzez strukturę krajowych systemów kwalifikacji, do właściwego poziomu Europejskich Ram Kwalifikacji.

Władze krajowe podawać powinny w certyfikatach, dyplomach i dokumentach Europass, odniesienie do poziomów ERK (zalecenie to wdrożyć należy do roku 2012). Możliwe sposoby wskazywania jasnego odniesienia do poziomów ERK w certyfikatach, dyplomach i dokumentach Europass będzie przedmiotem dialogu międzynarodowego w bliskiej przyszłości.